

В процессе перевода сравнительным конструкциям русского языка не обязательно должны соответствовать их украинские эквиваленты. Как мы видим, в ряде случаев сравнительные конструкции переводятся не эквивалентами, а аналогами.

Таким образом, исследованный материал позволяет определить структурные типы сравнений, способы их выражения в повести Н.В.Гоголя и их синтаксические эквиваленты в украинском языке, а также сопоставить основные параметры функционального поля сравнения в двух языках.

ЛИТЕРАТУРА

- 1 Гоголь Н.В. Вечера на хуторе близ Диканьки. Миргород. — Харьков, 1987.
- 2 Гоголь М.В. Майська ніч, або Утоплена / З російської переклав Максим Рильський. — Київ, 1983.
- 3 Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. — М., 1985.
- 4 Русский язык. Энциклопедия. Гл. ред. Ф.П.Филин. — М., 1979.

Л. П. Кузьміч (Беларусь)

РОЛЯ НАРОДНЫХ ТРАДЫЦЫЙ І ЗВЫЧАЯЎ У ФАРМІРАВАННІ ФІЛАЛАГІЧНАЙ АДУКАЦЫЙНАЙ ПРАСТОРЫ

Традыцыйна-бытавая культура фарміравалася на працягу многіх стагоддзяў і адлюстроўвае самабытныя адзнакі і адметныя асаблівасці нашага народа. Вызначэнне такіх з’яў грамадскага жыцця, як звычай і традыцыя ў навуковай літаратуры падаецца неадназначна. Тэрмін “звычай” часта атаясамліваюць у сілу семантычнай блізкасці з тэрмінамі “традыцыя”, “абрады” і “этыкет”. Але вядома, што традыцыя – гэта “гістрычна выпрацаваныя звычаі, погляды, нормы паводзін, густы і пад., якія пераходзяць ад папярэдняга да наступнага пакалення [1, с. 503-504]”.

Філалагічная адукацыйная прастора аказвае значны ўплыў на развіццё асобных якасцей вучня, студэнта, настаўніка. Яе пашырэнне залежыць ад многіх фактараў, і ў першую чаргу ад разнастайнага вучэбнага матэрыялу, які выкарыстоўваецца пры правядзенні заняткаў, чытанні лекцый.

У значнай ступені ўзбагачаюць этнаграфічныя веды, звычаі беларусаў, да якіх адносяцца: дзявочнік – даўні звычай наладжваць вечарынку ў нявесты напярэдадні вяселля; тое, што і суборная субота [2, с. 173]; вячоркі – звычай вясковых дзяўчат збірацца асеннімі і зімовымі вечарамі. На вячорках звычайна пралі, таму іх называлі попрадкі, супрадкі [2, с. 131]; бонда – народны звычай частавання блізкіх і аднавяскоўцаў свежыной, а таксама хлебам, садавінай, агароднінай новага ўраджаю [2, с. 82]; шчадрэц – звычай адзначаць вечар напярэдадні Новага года. Называлі яго шчодрая куцця, багатая куцця [2, с. 542]. Да цыклу сямейных звычай і абрадаў адносяцца хаўтуры. Яны звязаны з ушанаваннем памяці нябожчыка і праводзілі яго ў апошні шлях; тое, што і памінкі [2, с. 513].

Звяртае на сябе ўвагу танцавальная культура, сярод складнікаў якой назвы танцаў з розных рэгіёнаў Беларусі: Палессе, Падзвінне, Пасожжа, Панямонне, Падняпроўе. Многія танцы строга імітуюць рухі, звязаныя з працэсамі працы: таўкачыкі (абіванне і таўчэнне зерня ў ступе) [2, с. 493], цапы (абмалочванне збожжа) [2, с. 519], черніца (абіванне лёну) [2, с. 521], чобаты (пашыў чобатаў) [2, с. 531], бондар(збор бочки) [2, с. 82], верабей (рухі вераб’я) [2, с. 106], бычок (баданне бычкоў) [2, с. 95], верч (хуткія кручэнні) [2, с. 107-108], гняваш(спрэчка ўлюбёных) [2, с. 154] і інш. Цікаваць выклікаюць стравы, якія заўсёды былі на стале беларусаў. У шматстайнасці найменняў бабкі (таркаванка, агульнік, дзед, drank, маўчун, бульбяная каша) [2, с. 43] адлюстравалася ўмельства нашых далёкіх продкаў. Самай распаўсюджанай назвай гаспадарчай пабудовы для ўтрымання свойскай жывёлы лічыцца хлеў [2, с. 514], сінонімам да якога выступаюць словы: адрына, абора, дзяннік, павець, стайня, стаеннік, канюшня, аўчарня, кароўнік, свінарнік, свінушнік, цялятнік і інш. Традыцыйныя стравы, жыллё, адзенне, прылады працы і рыбалоўства сведчаць аб

шырыні поглядаў і практычнага вопыту прашчураў, якія ашчадна ставіліся да памяці нашага народа.

Сапраўдным майстрам апісання і выкарыстання народных традыцыяў і звычаяў з'яўляецца вядомы пісьменнік Мікалай Васільевіч Гоголь, які ў сваіх творах здолеў нязмушана і арыгінальна ўвесці ў моўную тканіну мясцовыя найменні прадметаў быту і культуры ўкраінскага народа, чым засведчыў непаўторнасць мясцовага насельніцтва. Асабліва гэта адлюстравалася ў такіх знакамітых творах, як “Вечары на хутары бліз Дзіканькі”, “Вій”, “Тарас Бульба”, якія з'яўляюцца шэдэўрамі літаратурнай спадчыны мастака слова. Ён захапляецца тутэйшымі імёнамі і прозвішчамі, якія характарызуюцца празрыстай семантычнай структурай. У іх добра заўважаюцца не толькі рысы характару чалавека, але і асаблівасці яго паводзін, працоўнага ўкладу жыцця, што складваліся на працягу доўгага часу. Да іх належаць імёны: Адарка, Леўка, Восіп, Параска, Панас, Салоха, Грыцько, Івась, Ганна, Пятрусь, Астап; прозвішчы: Амелька, Чуб, Вакула, Матузачка, Галапуцак, Шпонька, Шапуваленка, Курачка, Галапупенка, Чаравік, Падкова, Каленік, Чухапупенка, Віскрак, Свербыгуз і інш [3].

У назвах аповесцяў “Вечар перад Іванам Купалам”, “Ноч перад Нараджэннем Хрыстовым”, “Майская ноч, або Утопленіца”, “Сарочынская ярмарка” і інш. адчуваецца непадробнае замілаванне аўтара не толькі маляўнічымі краявідамі, а і грамадскімі з'явамі, без якіх не магчыма ўявіць жыццё ўкраінца. З захапленнем Гоголь апісвае ўкраінскую майскую ноч, якую называе “боскай”, “чароўнай”, “яснавокай”, “яснай”. У падрабязным і дэталёвым апісанні быту братняга ўкраінскага народа добра пазнаюцца рысы традыцыйнай культуры беларусаў, якая мае падабенства, як на анамастычнай прасторы, так і на этналінгвістычным узроўні.

Знаёмства з традыцыямі і звычаямі пашырае філалагічную прастору і выклікае цікаўнасць да гістарычнай памяці.

ЛІТАРАТУРА

1 Глумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т. / Галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі; пад агульн. рэд. К.К. Атраховіча. – Мн.: Галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, 1977. Т. 5 Кн. 1. : С – У / [Рэд. тома М.Р. Суднік]. – 1982. – 663 с.

2 Этнаграфія Беларусі: Энцыкл. / Беларус. Сав. Энцыкл.; гал. рэд. І.П. Шамякін. – Мн.: БелСЭ, 1989. – 575 с.: іл.

3 Гоголь, Николай Васильевич. Вечера на хуторе близ Диканьки; Повести / Н. В. Гоголь. – Мн.: Народная асвета, 1974. – 224с. с ил.

Н.И. Лапицкая (Беларусь)

ОНОМАСТИЧЕСКАЯ КОННОТАЦИЯ В ПОВЕСТЯХ Н.В. ГОГОЛЯ

В теории изучения собственных имён широко распространён тезис о том, что собственные имена (СИ) не имеют семантики, так как являются всего лишь знаками, позволяющими выделить один предмет из ряда подобных: «Собственные имена ничего не коннотируют и, строго говоря, не имеют значения» [1, с.56]. Такое понимание собственного имени легло в основу рационалистического направления в изучении собственных имён.

С тезисом об отсутствии значения у СИ действительно можно согласиться, если говорить об именах вне языкового контекста. Но как только они попадают в определённый контекст, у него появляется значение, которое О.Есперсен называл «речевым значением имени»: «контекст предполагает наличие у ИС контекстуального значения, т.е. значения, которое проявляется в той конкретной ситуации, в какой оно произносится и пишется» [1, с.71].

По мнению М. Бахтина, «выступая в системе языка как «номинативный знак» индивидуализируемого единичного объекта, СИ в то же время располагает большим коннотативным потенциалом, будучи аккумулятором, «аббревиатурой» различных смысловых и эмоциональных ассоциаций». ИС как никакая другая единица языка способна передавать и